

Komor Marcell pályázati terve a Petőfi Szálló Kossuth Lajos utcai homlokzatára (a Csongrád-Csanád Megyei Levéltár Szentesi Levéltárának gyűjteményéből)

Újjászületett a színház Szentesen

Szentesen, a Komor Marcell és Jakab Dezső építészek tervezte Petőfi Szálló szecessziós épületegyüttesében 1900-ban megnyitott vigadó és színházterem sokáig a város kulturális és társadalmi életének központja volt. 1909-ben a színházat a város szülöttjéről, Tóth Józsefről nevezték el, aki akkor az ország legjelentősebb realista színésze volt. A múlt század első felében igen aktív kulturális élet helyszíne volt a színház. Az épület 1967 és 1969 között átalakításon ment keresztül, a színház 2008-ig működött. Az 1990 utáni években az épületben megszűnt a szálloda és bezártak az üzletek, az épület állaga romlásnak indult.

2021-ben sikeres EU-s pályázati segítség, valamint állami és városi támogatás tette lehetővé, hogy több, mint 2 milliárd forintból a multifunkcionális közösségi tér visszanyerje eredeti formáját. 2021. szeptember 3-án nagyszabású ünnepi programok sorozatával és a Békéscsabai Jókai Színház díszelőadásával ismét megnyitotta kapuit a Színház és Vigadó.

A Szentes régi-új színházának helyet adó Petőfi Szálló és Vigadó épülete a szecesszió hazai, lechneri nemzeti stílusát képviselő, közösen alkotó építészek, Komor Marcell és Jakab Dezső fontos, korai alkotása.

Történelmi visszapillantás

Az 1867-es kiegyezés utáni polgárosodás időszakában, 1883-ban Csongrád vármegye székhelye lett Szentes, abban az évben fejeződött be a főtéren (Piac tér) a Vármegyeháza építése. Szentes 1890-ben 30 791 lakosával nyolcadik volt az országos rangsorban. 1950-ig megyeszékhely rangú város volt.

Az egykori szentesi vásártéren évszázadokon át ott állt a kocsma épülete. Az 1700-as évek első felében épített Zöldkaszorú Nagyvendéglő túlélte az 1760-as tűzvészt, 13 szoba és egy „lakosztály” állt a szállóvendégek rendelkezésére. Szentesen a színjátszásnak régmúlta visszatekintő hagyománya van. 1869-ben Rambovszky József, a nagyvendéglő Szentesen letelepedett lengyel bérlője és üzemeltetője a vendéglő kertjében nyári szinkört épített, az „Arénát”, amelyben rendszeresen felléptek vándor színtársulatok. 1874-ben a vendéglőt vigadóval bővítették, biztosítva téli időszakban is a színjátszás lehetőségét. Ekkoriban helyi mű-

kedvelő színjátszó egyesületek alakultak (Szentesi Társaskör, Szentesi Műkedvelők Egyesülete). Rambovszky azonban családjával 1887-ben Szegedre költözött, ettől kezdve a nagyvendéglő egyre leromlottabb állapotba került.

1896-ban a város képviselőtestülete a közgyűlésen merészen úgy határozott, hogy díszes szálloda építésébe fognak a város tulajdonát képező, már dűledező, romos fogadó telkén, a költségeket akkor 160 000 forintban maximalizálva. Országos tervpályázatot írtak ki városi szálló – mely magában foglalja a színházat – tervezésére. A neves építészekből álló bíráló bizottság, melynek Lech-

ner Ödön is tagja volt, véleményében a beérkezett 15 pályamunka közül I. díjra a „Magyar Szellem” jelígejű munkát ajánlotta a következő megállapításokkal: „A Magyar Szellem tervében jó térhatást ígér a fölépcső, amelynél a két felmenő szárnyal ellenkező irányban a terem két karzatához vezet két szárny. A teremhez tágas előcsarnok szolgál, a lépcsőház világos. ... Az architektúrában nemzeti karakterre való törekvés ismerhető fel. Művészi megoldása jó érzékre vall.” A város vezetése megbízta a nyertes terv készítőjét, az akkor 28 éves Komor Marcell építész a tervek elkészítésére és a kivitelezés műszaki vezetésére. Ez a megbízás

A Petőfi Szálló látképe, 1930

► hívta létre Jakab Dezső építésszel a közös műtermet Budapesten, ahol pár éven belül hihetetlen tudással, szorgalommal és munkabírással megtervezték többek között a marosvásárhelyi Kultúrpalotát és Városházát, a szabadkai Városházát és Zsinagógát. Lakos Imre polgármester az első ütem zárókövének elhelyezésekor bejelentette, hogy e magyaros stílusú építményt a nagy magyar költőről *Petőfi Szállóra* keresztelik. Így épült meg Dobovszky József és munkatársai kivitelezésében a leghaladóbb stílusú (akkoriban szecessziós épület az országban csak a budapesti Földtani Intézet és a kecskeméti Városháza volt) és a legkorszerűbb műszaki megoldásokat – villanyvilágítás, központi légfűtés – alkalmazó épülete a városnak.

Az épületegyüttes két ütemben 1899-re elkészült és 1900-ban megnyílt. A *Petőfi Szálló* és *Vigadó*t annak idején a város saját erőből építtette, az összes költség végül 300 000 forintot tett ki. Az utcai szárnyakban a földszinten kocsma, vörös teríték helyisége, étterem, sörsarnok, kávéház, üzletek, majd cukrászda és cukrászüzem, az emeleten 33 db vendégszoba, a vendéglős lakása, 3 bérlakás egyleti helyiségek kaptak helyet, az udvari szárnya volt a Vigadó. Az udvaron istálló épülete és tekepálya kapott helyet. Akkoriban a környéken a Vármegyeház kivételével földszintes házak álltak – például szemben a Piac téren a földszintes Harris-ház – melyek közül kiemelkedett az impozáns épület.

A színház

A *Petőfi Szálló* épületegyüttesének részeként állandó kőszínház épült, mely 1898 végén nyitotta meg kapuit. A *Petőfi Szálló* és *Vigadó* a város életében nem csupán szálloda volt megnyitását követően, hanem több, mint egy évszázadon keresztül a társasági élet központja, a város polgári kultúrájának szimbolikus színtere. 1909 áprilisában a színházat Tóth József (1823–1870) színésztől, a Nemzeti Színház második nemzedékének legjelentősebb realista jellemábrázolójáról, Szentes szülöttéről nevezték el. Alig akadt olyan híresség, aki ne szerepelt volna a Tóth József Színházban, a jeles eseményekről rendre beszámolt az országos, a megyei és a helyi sajtó. Fellépett „a nemzet csalogánya”, Blaha Lujza, valamint Jászai Mari, Dankó Pista, Dohnányi Ernő, Jávor Pál, később Gobbi Hilda, Domján Edit, Sinkovits Imre és Gombos Kati, valamint a Szentesen született Őze Lajos. Az 1967–69-es felújítást követően Agárdi Gábor, Avar István, Bessenyei Ferenc, Fisher Annie, Harsányi Gábor, Hofi Géza, Korda György, Pécsi Ildikó, Pitti Katalin, Schubert Éva, Tolnai Klári, Tordai Teri és sokan mások. Vezényelt itt Ferencsik János és Kobajasi Kenicsiró, megfordult a színházban Móricz Zsigmond, Juhász Gyula, Móra Ferenc és

Szentesi üdvözlők Tóth József portréjával és szülőházának képével

Régi fénykép a díszlépcsőn pózoló társaságról

Ez a régi, egy gazdabálon készült fotó adta az útmutatást a nézőtéri erkélyek helyreállításához

A felújított nézőtér a színpad felé a nyitóelőadás díszletével

Az ünnepélyes megnyitó: Fekete Péter kulturális államtitkár, Szabó Zoltán Ferenc polgármester, Szirbik Imre előző polgármester, Farkas Sándor országgyűlési képviselő, Seregi Zoltán, a Békéscsabai Jókai Színház igazgatója

Az újjászületett színház épülete esti kivilágításban

Szabó Magda is. Vendégszerepeltek szegedi, szabadkai, aradi, békéscsabai, budapesti társulatok. Emellett a színházterem korabeli sportbajnokságok, sakk-, birkózó- és vívóversenyek helyszínéül is szolgált, egy évszázadon keresztül itt rendezték a gazdabálokat, jogász- és orvosbálokat, valamint 1905-ben álarcosbált. Az 1960-as évektől kezdve itt működött a Szentesi Amatőr Filmklub, a színház technikai felszereltsége mindig alkalmas volt filmek vetítésére is.

Az épület több átalakításon ment keresztül, a legjelentősebb a színház 1967 és 1969 között történő átépítése. A nézőtérben a páholyokat elbontották, vasbeton karzat került beépítésre. A földszinti nézőtér „többfunkciós” használata megszűnt, fix nézőteret alakítottak ki. A többkarú fölépcsőt elbontották, a bejárat boltíveit, az előcsarnok felülvilágítóját új egyenes fődémmel eltakarták. A felújítást követően új lendülettel folytatta élénk tevékenységét a színház. Otthont adott a szentesi Horvát Mihály Gimnázium országos híré drámai tagozatának, melyet Bácskai Mihály alapított 1969-ben „*Játszani is engedd*” mottóval. Innen indult Alföldi Róbert, Badár Sándor, Gáspár Sándor, Gáspár Tibor, Náray Erika, Szőke Tamás pályafutása is. A színházat 1984 és 2007 között Kruzlicz Pál, a Szentesi Művelődési Központ vezetője igazgatta.

A rendszerváltás után az épületben működő egységek fokozatosan bezártak. Először a szálló, majd az üzletek, a színház 2008-ig működött, utójjára a süteményeiről messze földön híres cukrászda csukta be ajtaját.

Az épület újjászületése

Az épület és a színház megújításának vágya erősen élt a szentesiek szívében, és ez az álom fokozatosan valóra válni látszik. A 2010-es évek első felében világossá vált, hogy a műemlék épületegyüttes teljes felújításához szükséges összeg belátható időn belül nem fog rendelkezésre állni, valamint kérdéses a teljes épület üzemeltetése is. A rekonstrukció csak ütemezetten valósulhat meg. Jelenleg az épület egyik fele, 2500 m² szintterülettel már elkészült és használják, a másik 2500 m² szintterületű rész várja jobb sorát. 2014-ben a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) néhány milliós támogatásával kezdődő állagmegóvás első jelentősebb mozzanata 500 m²-en a Szentes Szeceessziós Ház közösségi és kulturális tér kialakítása volt. 2017-ben az utcai homlokzatok felújítása történhetett meg a Norvég és EGT Alap 336 millió Ft támogatásával és 17,7 millió Ft városi hozzájárulással.

2019-ben Interreg-IPA Magyarország–Szerbia Határon Átnyúló Együttműködési Programra benyújtásra került a „*Játszani is engedd*” Innovatív és Interaktív színjátszás Szentesen és Szabadkán c.

A Tóth József Színház és Vigadó újjáépítésében részt vevők

Beruházó

Szentes Város Önkormányzata

képviselő: Szirbik Imre polgármester (2019-ig)

Szabó Zoltán Ferenc polgármester (2019-től)

főépítész: Wittek Krisztina

projektmenedzser: Takács Gábor

Tervezők

Generáltervező: Planning-Studio Kft.

építész tervező: Szabó János

munkatársak: Csulya Noémi, Pluhár Éva, Simon Angéla, Szabó Ádám, Terényi Krisztina

belsőépítész: Szemes István, Szemes Stúdió Belsőépítészeti Kft.

munkatársak: Popovics István, Ungvári Csilla, Hornyák Lívia, Csatai Dóme, Balázs Anna, Máté Zsuzsanna

színháztechnika: Szabó-Jilek Iván, Szabó-Jilek Kft.

tartószerkezet: Bene Tibor és Kun Benjámin

épületgépészet: Pánfi Szilárd, Kipterv TMT Kft.

épületvillamosság: László Erzsébet, Kipterv TMT Kft.

akusztika: Borsiné Arató Éva, Borsi Gergely, Arató Akusztikai Kft.

biztonságtechnika: László Árpád

örökségvédelmi szakértők: Keresztessy Csaba, Simon Zoltán

restaurátor szakértők: Csányi Szabolcs, Full Design Bt. (fém),

Zágoni Péter és Kóbor Zsolt, Artárium Stúdió (fa),

B. Juhász Györgyi (festő)

Kovács Attila, Nagy Nándor (kő)

tűzvédelmi szakértő: Kiszely Attila

Kivitelezők

Építőmesterei munkák:

fővállalkozó: Integrál Építő Zrt., Bódi Péter vezérigazgató

felelős műszaki vezető: Bódi János

építésvezető: Béni Csaba

díszműbádóg szerkezetek: Horex Kft., Reznicsék Zoltán

vízszigetelés: Dér Építő és Szigetelő Kft.

elektromos szerelés: Múker Kft., Botyánszki András

gyengeáramú (biztonsági, beléptető, tűzjelző) rendszerek: Csaba Talk Kft.

Színháztechnika:

fővállalkozó: Lysis-Projekt Kft., Böröcz Sándor igazgató

felelős műszaki vezető és építésvezető: Tatarek Péter

fénytechnika és audiovizuális rendszerek: Lysis-Projekt Kft.

színpadi felsőgépészet: Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.

színpadi alsógépészet: Gépbér-Színpad Kft.

Művészeti elemek:

kerámia és gipsz díszítőelemek: Börönte László és Zakar István, Kera-Form Stúdió Kft.

szoborinstalláció: Borbás Márton és Halassy Csilla

textilek: Gönci András, Arax Kft.

kovácsoltvas: Medgyesi István, Vasveréb Kézműves Műhely Kft.

esillár és kandeláberek: Micro-Licht Kft., Kovács Imre ügyvezető

aranyozó festés: Fazekas Gyöngyi és P. Mürschberger Zsuzsanna

Műszaki ellenőrök

építészet: Dr. Szöllösi Béla 2019–2020 (2020 decemberében váratlanul elhunyt), Takács Gábor 2021

gépészet: Szilágyi Csaba

épületvillamosság: Katona László

Beszerezések

nézőtéri székek: Gyulai Fafém Bútor Zrt.,

mobiliák: Sellaton Design Kft. és Zsemberi Faipari Kft.

WIFI hálózat: Informatikai Szaküzletek Kft., SZRVER Kft.

volt, hogy Komor Marcell és Jakab Dezső alkotása méltó és időtálló módon legyen felújítva. Az épület belső rendszere, térképezése tükrözze az eredeti törekvést, a belső kialakításban is jelenjen meg a szecessziós enteriőr. A belső terek nyerjék vissza eredeti kialakításukat a reprezentatív fölépcsővel, felülvilágítóval, páholyokkal, gipszdíszítésekkel és az előcsarnokban a város színészeit megidéző szoborinstallációval. A legkorszerűbb színházi technika kerüljön beépítésre a színházterem többféle funkciójának kiszolgálására. A nézőteret a színházi funkció mellett lehessen vigadóként is használni, a felújított rész szolgálja az idelátogatók kényelmét. A színpad hátsó része bővítésre került, kialakítása a következő lépésben lehetőséget teremt szabadtéri nyári színház megteremtéséhez. A nézőtér 400 fő befogadására alkalmas, a pinceszinten 8 db kényelmes öltöző került kialakításra. A színházi, színpadi területek és az előcsarnok mellett a két szalon is felújításra került, szerves építészeti és funkcionális egységet alkotva a színházi büfével és a közösségi térrel. Az épületrész pinceszintjén a boltozatos nagyobb terem a szentesi Horváth Mihály Gimnázium drámatagozatos diákjainak lesz próbaterme. Ezzel egy időben épületszerkezeti rekonstrukció is megvalósult, benne a teljes épület tetőszerkezetének, tetőhéjalásnak és díszműbádógos szerkezeteinek – nagykupola, 4 db fiakupola, huszárternyő és a díszes pártázat – felújítása. A színpad mögötti szabadtéri nézőtér kialakítása a projekt következő lépése lehet.

A város a felújításhoz szakavatott tervezőket kért fel, és kezdetét vette az építkezés többéves feladata. Építésszek és színháztechnikával foglalkozók mellett több szakág tervezői, szakértői és építői együttes munkájának eredményeként újult most meg az épületszárny 2000 m² területe. A kivitelezés a szarvasi Integrál Építő Zrt. és a Lysis-Project Kft. fővállalkozásában valósult meg.

A beruházás több mint 2 milliárd forintos költségvetéséhez az Európai Unió 1,1 milliárdos forrást biztosított a TOP-1.2.1-16-CS1-2017-00007 számú, „A szentesi Tóth József Színház és Vigadó turisztikai célú megújítása” című projekten keresztül, melyhez 700 millió forintos kiegészítő támogatást nyújtott a hazai központi költségvetés, 30 millió forintot az Emberi Erőforrások Minisztériuma, illetve a város saját erőből biztosított 360 millió Ft-ot.

Szeptember elején a Békéscsabai Jókai Színház Tamási Áron: *Vitéz lélek* című díszelőadásával nyitotta meg az újjászületett Színházat és Vigadót. Szentes lakosainak és vendégeinek örömeire a Jókai Színház gazdag programmal fogja megtölteni a Színházat.

Wittek Krisztina – Takács Gábor

városi főépítész – projektmenedzser

► pályázat, ami ugyan nem nyert támogatást, de reméljük, hogy a Kossuth utcai pinceszint boltozatos tereit később más forrásból felújítva, kamaraszínházként birtokukba vehetik majd a fiatalok. 2021-ben, a TOP-7.1.1-16 Kulturális és közösségi terek infrastrukturális fejlesztése és helyi közösségszervezés

a városi helyi fejlesztési stratégiához kapcsolódva című sikeres pályázat részeként megvalósulhatott az épület Petőfi utcai szárnyában a közel 2000 m² alapterületű multifunkcionális közösségi tér.

A Tóth József Színház és Vigadó revitalizációja indulásakor a tervezési koncepció alapvetése az